[2018] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 547

ਰਾਮਵੀਰ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2013 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 183)

26 ਅਕਤੂਬਰ, 2018

[ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ ਅਤੇ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860– ਐੱਸ.ਐੱਸ..148, 149 ਅਤੇ 302 – ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਪੰਜ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ 'ਐੱਸ.' ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਿਸ ਕਾਰਨ 'ਐੱਸ.' ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਐੱਸ./ਐੱਸ..149 ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਐੱਸ./ਐੱਸ..302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ – ਹੋਰ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਐੱਸ./ਐੱਸ..302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। 148/149, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. – ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ – ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. 148/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਪੰਜ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. 148/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. 148/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. 148/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। 148/149, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ 302, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ 302 ਆਰ/ਡਬਲਯੂਐੱਸ.ਐੱਸ..148/149, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ: **1.1** ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 148/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 148/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜ

ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਪੰਜ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 148/149ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਤੀਜਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ" ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 13-17] [551-ਈ-ਐੱਚ; 552-ਏ-ਬੀ]

1.2 ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18, 19] [552-ਸੀ-ਈ]

1.3 ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਹੀ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸੀ ਜਿਸਨੇ 'ਐੱਸ.' ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ; ਦੂਜਾ, ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ (ਸਾਬਕਾ ਸੀ 1) ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਤੂਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਾਈਫਲ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਕਥਿਤ ਰਾਈਫਲ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 148/149

ਰਾਮਵੀਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20-23] [552- ਬੀ-ਐੱਚ; 553-ਏ-ਸੀ]

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2013 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 183।

1983 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1649 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਸਥਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ 28.02.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਐਸ.ਆਰ. ਸਿੰਘ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਮੰਗਤ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਆਦਰਸ਼ ਵਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਮਿਤਾ ਚੌਧਰੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਮਨੋਜ ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਭੈ ਮਨੋਹਰ ਸਪਰੇ, ਜੇ. 1 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਪੀਲ ਦੋਸ਼ੀ (ਏ-1) ਦੁਆਰਾ 28.02.2012 ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਸਥਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਵੱਲੋਂ 1983 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1649 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ।

3. 25.12.1980 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ, ਸੀਆ ਰਾਮ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ - ਕ੍ਰਿਪਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ -2) ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪਿੰਡ - ਬਿਸ਼ਨੇਡੀ (ਪੀ.ਐਸ. ਪਟਿਆਲੀ) ਵਿੱਚ " ਬੈਥਕ " ਨਾਮਕ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਦੀ ਝੌਂਪੜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਰਾਮਵੀਰ) ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (1) ਭੂਰੇ (2) ਸੱਤਿਆ ਰਾਮ (3) ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਿੰਘ (4) ਰਾਮ ਦਾਸ ਅਤੇ (5) ਜਗਦੰਬਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਮੇਤ ਬੰਦੂਕਾਂ/ਰਾਈਫਲਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਉੱਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਸੀਆ ਰਾਮ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ/ਰਾਈਫਲਾਂ ਤੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਸੀਆਰਾਮ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।

4. ਰੌਲਾ ਸੁਣ ਕੇ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਚਾਚਾ ਬਦਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1), ਅਤੇ ਸਹਿ-ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਨ, ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਅਤੇ ਪੰਜ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ (ਏ-2 ਤੋਂ ਏ-6) ਨੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਏ।

5. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਚਾਚੇ ਬਦਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ (ਪਟਿਆਲੀ) ਵਿੱਚ ਛੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ (ਸਾਬਕਾ ਕਾ-2) ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਛੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 148/149 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅੱਠ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ।

6. ਮਿਤੀ 15.7.1983 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਛੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ (ਏ-2 ਤੋਂ ਏ-6) ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਕਮ ਦਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮਵੀਰ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ) ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੋਸ਼ੀ ਭੂਰੇ, ਸੱਤਿਆ ਰਾਮ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਿੰਘ, ਰਾਮਦਾਸ ਅਤੇ ਜਗਦੰਬਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148 ਅਤੇ 302/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ-ਬਾਂਡ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ-ਬਾਂਡ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਮਵੀਰ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ-ਬਾਂਡ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ-ਬਾਂਡ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।"

7. ਇਹ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ; ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਰਾਮਵੀਰ), ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਰਾਜ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਏ-2 ਤੋਂ ਏ-6 ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਨੇ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਏ-1 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਿਆ।

8. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ

"ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148 ਅਤੇ 302/149 ਆਈਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਇਰਾਦਾ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਿੱਖਿਅਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।"

9. ਇਹ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ; ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1), ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

10. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ: ਪਹਿਲਾ, ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ (ਏ-1) ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ।

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਆਰ. ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਕੇ. ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

12. ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

13. ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ-ਅਧੀਨ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ; ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।
14. ਪਹਿਲਾ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 148/149ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬਰੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

15. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਥੇ) ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

16. ਦੂਜਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਪੰਜ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਾਰਾ 148/149ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ 148/149 ਇਬਿਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ।

17. ਤੀਜਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ" ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸੀ।

18. ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਧਾਰਾ 148/149 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ।

19. ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਏ-1) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੂੰ
ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ।

20. ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 302 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਵਾਲੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠਿਆ।

"….ਦੁਹਰਾਓ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੱਢੇ ਗਏ ਇਸ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਗੋਲੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੀਆ ਰਾਮ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ..."

21. ਉਪਰੋਕਤ ਤਰਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਗੋਲੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਸੀਆਰਾਮ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ: ਦੂਜਾ, ਬੈਲਿਸਟਿਕ ਰਿਪੋਰਟ (ExC-1) ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਤੂਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਰਾਈਫਲ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਤੀਜਾ, ਕਥਿਤ ਰਾਈਫਲ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

22. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

23. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ - ਰਾਮਵੀਰ (ਏ-1) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 148/149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਾ ਪਵੇ।

24. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ